

Opis źródła:

W XIX wieku kobiety w większości krajów były wykluczone z edukacji wyższej i zawodów wymagających specjalistycznego wykształcenia. Jednak wraz z rozwojem ruchów feministycznych, zaczęły walczyć o dostęp do uniwersytetów i możliwości pracy w zawodach takich jak medycyna czy prawo. W adwokaturze, pierwsze kobiety zaczęły zdobywać uprawnienia zawodowe pod koniec XIX i na początku XX wieku, często napotykając na opór zarówno ze strony instytucji, jak i mężczyzn wykonujących te zawody. Przykład Jeanne Chauvin i innych wymienionych w przytaczanym artykule kobiet ukazuje ich walkę o równe prawa.

Miejsce wydania:

Prawda: tygodnik polityczny, społeczny i literacki. R.18, 1899, nr 29.

Tekst źródła:

Jednym z pierwszych czynów nowego gabinetu ministerialnego było dopuszczenie kobiet do adwokatury. Dnia 1 lipca Izba posłów uchwaliła 319 głosami przeciw 174 wniosków deputowanego Vivianiego, na którego podstawie kobiety, posiadające dyplom licencyatek prawa, mogą być adwokatkami.

Historia zdobycia tego 'ustępstwa' jest bardzo ciekawa.

W r. 1897 panna Chauviu, wówczas od pięciu już lat ukończona prawniczka, zażądała wpisania jej na listę obrońców w sprawach sądowych.

Dzielna ta niewiasta, urodzona na prowincji, w departamencie Loizet, uczyła się wspólnie ze swoim bratem języków łacińskiego i greckiego, otrzymała w r. 1885 gimnazjalne świadectwo dojrzałości, zapisała się na filozofię, potem na prawo i uzyskała stopień licencyatki, przedstawiając dobrą rozprawę pt.: „O zawodach dostępnych dla kobiet, według prawa rzymskiego i francuskiego. Dano jej potem miejsce nauczycielki prawodawstwa francuskiego w kilku liceach dziewczęcych, ale że wykształcenie i stopnie akademickie, jakie posiada, uprawniały ją do stawania w sądach, więc wystosowane do prokuratora generalnego żądanie, aby wyznaczył jej dzień, w którym mogłaby złożyć przysięgę adwokacką, było zupełnie słuszne. Tymczasem nadeszła odpowiedź odmowna, zatwierdzona następnie d. 30 listopada 1898 r. przez władze najwyższe.

Był czas, kiedy kobiety francuskie broniły przed sądem swoich mężów lub krewnych: okres wielkiej rewolucji. Źródła podają kilka podobnych skutecznych obron, dokonanych przez osoby nieposiadające specjalnego wykształcenia.

Władze republikańskie zapomniały tedy o tych faktach (jak i o wielu innych). Lecz grupa posłów w Izbie postanowiła wystąpić przeciw podobnemu ograniczeniu. Paweł Deschanel, Poincare, Leon Bourgeois i Renc Viviani ułożyli wniosek dopuszczenia kobiet do adwokatury, a wielka ilość posłów z najrozmaitszych obozów poparła go. Wśród podpisanych pod nim byli Mezieres, członek w Akademii francuskiej, Flourens, dawny minister spraw zagranicznych, Marty, de Mahy, Maurycy Faure.

Wniosek przekazano komisji, która znowu uczyniła swoim sprawozdawcą Vivianiego. W ten sposób wszystkie wyrazy uznania ze strony niewiast spływają obecnie na tego głównie posła.

Bądź co bądź, Francja może się pochlubić nową uchwałą. Obecnie w Europie już połowa państw dopuściła kobiety do adwokatury. Pierwsza zrobiła to ustępstwo Rumunia, pozwalając 26 czerwca 1891 r. wpisać się pannie Bilcesco w poczet adwokatów. Następnie uznały je trybunały finlandzkie, w r. 1895 Norwegia i kanton Appenzelski w Szwajcarii, dnia 2 lutego 1897 r. kanton Zurychski. W grudniu 1897 nowe prawo szwedzkie przyznało zarówno kobiecie, jak mężczyźnie, prawo bronięcia innych przed sądem. Bawaria wreszcie posiada od roku adwokatkę w osobie panny Augsburg.

Z ziem zaś zaeuropejskich Stany Zjednoczone uprawniły zawód adwokatów już 15 lutego 1879, w Kanadzie stan Ontario uczynił to 14 kwietnia 1892, w Nowej Zelandii prawa z 11 września i 12 października. 1896 usunęły wszelkie przeszkody kobietom obierającym wspomnianą karierę. Tego roku uczynili to samo Anglicy w Indyach. Sprawa adwokatów została wreszcie uwieńczona powodzeniem w Czili, Meksyku (pierwsza adwokatka panna Marya Sandbyal), w Japonii (panna Tel Sono) i na wyspach Hawajskich.

Słowniczek pojęć:

Jeanne Chauvin była pierwszą kobietą, która oficjalnie została dopuszczona do wykonywania zawodu adwokata we Francji. Urodziła się w 1862 roku i od młodości walczyła o prawa kobiet do edukacji oraz dostępu do zawodów prawniczych. Ukończyła studia prawnicze na Uniwersytecie Paryskim, ale przez długi czas nie mogła wykonywać zawodu adwokata, ponieważ kobiety we Francji były wykluczone z tej profesji. W 1897 roku Jeanne Chauvin publicznie wygłosiła mowę, w której argumentowała, że brak dostępu do zawodów prawniczych jest niesprawiedliwością wobec kobiet. Jej walka zakończyła się sukcesem.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Kto był głównym inicjatorem wniosku o dopuszczenie kobiet do adwokatury?
2. Jakie argumenty przedstawiała panna Chauvin w swoim żądaniu dotyczącym wpisania jej na listę obrońców?
3. Co wydarzyło się w czasie wielkiej rewolucji, co przedstawiło kobietom możliwość obrony przed sądem?
4. Jakie inne kraje, poza Francją, dopuszczały kobiety do zawodu adwokata i w jakich latach?
5. Zastanów się jakie znaczenie dla równouprawnienia kobiet mogło mieć zezwolenie na wykonywanie zawodu adwokata.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakie były społeczne i kulturowe konsekwencje wprowadzenia prawa do wykonywania zawodu adwokata przez kobiety w Europie?

Literatura pomocnicza:

Maria Stypułkowska, *Trudna droga kobiet do wykonywania zawodów prawniczych* „Palestra”, t. 39, 1994, nr 9-10, s. 139-149.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis